

PROFESIA CONTABILĂ, ADEVĂR ȘI PROVOCARE. STUDIU DE CAZ REPUBLICA MOLDOVA, ROMÂNIA ȘI UCRAINA

ACCOUNTANT, TRUTH AND CHALLENGE. CASE MOLDOVA, ROMANIA AND UKRAINE

CZU: 657.1-051(478+498+477)

HLACIUC Elena¹, ANTON Andreea²

¹Dr., prof. univ., ^{1,2}Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România

E-mail: ¹elenahlaciuc@gmail.com; ²anton.andreea20@yahoo.com

Abstract. The role of the professional accountant in the current economic context is particularly important for the sustainable development of the economic entities. The accountancy is considered to be the main source of economic and financial information for all categories of users and the professional accountant is the one who processes and models it based on professional ethics and reasoning, but especially by respecting the law.

We consider a very important subject the idea of determining the role of the professional accountant in a pretty immature business environment under the aspect of an economic thinking and dominated by a constantly changing legislation. In this regard, by using the comparison method I conducted an analysis of three accountant typologies in three fairly different countries from many points of view, but very alike from two points of view: they were part of the Communist bloc and this aspect is still noticeable and the second one, the fiscal, legislative instability, the pressure exerted on them and the desire for harmonization. I will emphasize certain aspects regarding the following states: Romania, Republic of Moldova and Ukraine using the analogy method to reach a conclusion by deepening some general notions.

We have proposed in this article to determine the importance of developing the accountant profession because in a constantly changing economic environment they are the only ones empowered to help the business environment and not only, to reduce the risks and to ensure the transparency of the information provided.

Keywords: ethics, quality of information, globalization, the accounting profession, fiscality, transparency.

JEL classification: M41

Introducere

În prezent, contabilitatea a evoluat pe o altă treaptă a cunoașterii, proces determinat de schimbările profunde care au avut loc în sfera economicului, sub inerția procesului de globalizare. Prin urmare, ideea adoptării unui limbaj comun de raportare financiară în scopul dezvoltării comparabilității la nivel internațional a devenit o realitate, urmare a globalizării internaționale a piețelor financiare.

Raționamentul profesional al contabililor trebuie să aibă ca finalitate oferirea utilizatorilor de informații contabile a unor date de calitate, veridice și conectate la piață – pentru ca aceștia la rândul lor să ia decizii economice fundamentate. Misiunea contabilului solicită un grad înalt de profesionalism, vigoare, experiența și raționament profesional.

Respectul criteriilor precum etica, ordinea, integritatea și cinstea, responsabilitatea, respectul pentru drepturile celorlalți și respectul pentru legi și norme conduce la garantarea siguranței pentru utilizatorii de informații. Contabilitatea ar trebui să se bazeze pe standarde și norme comune, guvernate de reguli ce trebuie respectate de toți cei care se utilizează de aceasta.

Conținutul de bază

Profesia este definită prin cunoștințele, aptitudinile, atitudinea și etica celor ce sunt implicați în cadrul acesteia. De asemenea, trebuie menționat faptul că profesiile nu apar din întâmplare, ele sunt

rodul unei gândiri minuțioase, planificare, munca grea a multor oameni pentru a contura concepțiile, deprinderile tehnice, modul de acțiune, cercetarea în domeniu, acumularea informațiilor necesare.

Profesia contabilă însumează toate activitățile cu caracter economic ce presupun cunoștințe în domeniul contabilității, totalitatea specialiștilor care activează în domeniu (contabili și auditori), precum și organismele profesionale. Obiectivele profesiei contabile constau în desfășurarea la standardele profesionale a activității, atingerea unui nivel înalt de performanță a serviciilor prestate și respectarea cerințelor intereselor publice.

Globalizarea economiei mondiale a determinat asigurarea unor standarde înalte de profesionalism și calitate, de aceea contabilul trebuie să-și conducă activitatea respectând trei valori ale profesiei: etica, educație și calitatea serviciilor prestate. Contabilitatea este cea care trebuie să anticipeze schimbările prin scoaterea în evidență a provocărilor profesiei contabile și susținerea mediului de afaceri în vederea adaptării pentru viitor.

Din punctul nostru de vedere, provocările profesiei contabile sunt determinate de relația dintre fiscalitate și contabilitate, factorul uman, implementarea și aplicarea IFRS și IAS și, nu în ultimul rând, calitatea serviciilor prestate.

În Republica Moldova cel mai important aspect prin care se caracterizează și se manifestă profesia contabilă este factorul uman caracterizat prin etică, educație și raționament profesional. Domeniul educațional din sfera profesiei contabile este cuprins în procesul globalizării, pornind de la nivelul universitar economic, până la dezvoltarea și formarea profesională continuă a contabililor. În acest sens s-au emis o serie de Standarde Internaționale de Educație ce au ca obiectiv identificarea cerințelor minime de calificare în trei domenii: cunoștințe educaționale și profesionale, experiența practică și actualizarea permanentă și continuă a cunoștințelor și abilităților. Astfel, beneficiile vor fi numeroase și anume: oferirea unui cadru global și uniform pentru educația contabilă, promovarea uniformității și convergenței proceselor de educație în contabilitate, sprijinirea mobilității contabililor, contribuirea la cooperarea între organismele profesionale din diferite țări.

Un al doilea aspect important cu care se confruntă contabilii este subordonarea totală a contabilității de către fiscalitate deoarece cea din urmă acaparează și îl împiedică pe contabil să își dezvolte raționamentul profesional în aspect contabil, depinzând în totalitate de Codul fiscal. Instabilitatea fiscală este produsă de modificările frecvente de ordin legislativ datorită dorinței de aliniere la legislația europeană, de prevalarea fiscalității în fața contabilității datorită numărului enorm de declarații, rapoarte către diverse instituții ale statului, consumând cea mai mare parte a timpului unui contabil în defavoarea analizei economice și obținerea informațiilor necesare bunului mers al afacerii.

În Republica Moldova reglementările contabile și fiscale sunt generate de aceleași instituții existând riscul de a determina contabilitatea să satisfacă un singur interes, cel al bugetului. Singura soluție în acest caz ar fi adoptarea unor standarde de contabilitate de care să se ocupe o instituție abilitată în acest sens.

Adoptarea IFRS în Republica Moldova se confruntă cu serioase dificultăți deoarece formarea și educarea contabililor lasă de dorit și ar trebui să existe o perioadă de analiză și studiu a acestora pentru a fi implementate, iar aplicarea acestora este destul de costisitoare deoarece marea majoritate a întreprinderilor sunt mici și mijlocii.

O altă provocare pentru profesia contabilă o reprezintă calitatea serviciilor acordate. Contabilul nu este parte componentă din managementul entității, el trebuie să reflecte situația reală a acesteia. Mulți nu înțeleg acest lucru, de aceea consideră că este datoria contabilului ca firma să arate bine.

În concluzie, în Republica Moldova cel mai important în acest moment este conștientizarea importanței rolului de contabil pentru întreprindere și economie. Contabilul nu doar întocmește și ține evidența unor documente, acesta are rolul de a dirija și armoniza cifrele privind mișcarea bunurilor economice și surselor unei întreprinderi după o schemă bine definită pentru a contura situația reală a unei întreprinderi, oricât de complexă ar fi ea.

Contabilitatea și profesia contabilă din România trebuie să facă față atât riscurilor globale, cât și celor specifice, naționale prin asimilarea seturilor unice de standarde, într-un cadru conceptual

comun, cu scopul îmbunătățirii transparenței informațiilor financiare și a responsabilităților celor care le oferă.

Marea problemă a entităților din România este centrarea acestora pe profit, iar aici intervine moralitatea ce este adusă în discuție în momentul în care contabilul este dispus să facă orice pentru a arăta bine situațiile financiare. Contabilitatea furnizează o paletă variată de informații. Doar contabilul este cel care poate prezenta informații corecte, credibile, netrucate. În calitate de furnizori de informații, profesioniștii contabili nu trebuie să uite de etică și de integritatea profesiei. Calitatea informațiilor contabile furnizate depinde de cea a informațiilor prelucrate cu ajutorul modelului contabil, dar și de valorile contabile de bază, privitoare la profesionalism-flexibilitate, conservatorism-optimism, discreție-transparență.

Profesia contabilă încă de la începuturile mediului de afaceri modern a lucrat cu impozitarea clienților ca fiind unul dintre serviciile sale fundamentale. În prezent profesia contabilă este principalul furnizor de servicii fiscale pentru toate sectoarele de afaceri. Serviciile fiscale constituie o parte componentă a profesiei contabile în ansamblul ei și sunt oferite în interesul public. Dezvoltarea legislației fiscale a influențat dezvoltarea profesiei contabile. La începuturile profesiei contabile legislația fiscală era destul de directă, reflectând mediul de afaceri și sectorul public, legislația fiscală devine tot mai sofisticată și se exprimă printr-un set complex de reguli care implică o varietate de impozite directe și indirecte. De asemenea, internaționalizarea afacerilor și mișcările mai mult sau mai puțin libere de capital au impus guvernelor să își protejeze baza fiscală cu reguli din ce în ce mai complexe.

Capacitatea de asimilare, de îmbogățire a instrumentelor moderne de prelucrare a informațiilor generează mutații în gestionarea alocării de timp în exercitarea profesiei contabile. Mișcarea spre evoluție, spre globalizare sau modernizare înseamnă abandonarea tradiționalismului în favoarea predicțiilor.

Activitatea fiscală ca parte componentă a profesiei contabile, acoperă la rândul ei o arie largă de servicii: conformarea la regulile fiscale, planificare și consultanță fiscală, reprezentarea în fața instanțelor juridice și servicii legate de impozitarea corporațiilor. Obiectivul unui profesionist contabil este de a ajuta clienții să se conformeze eficient la cerințele de raportare și completare a returnărilor de impozite în țările în care dețin active și să își minimizeze impozitele viitoare printr-o planificare și o consultanță corespunzătoare.

Tranziția către standardele internaționale de contabilitate reprezintă un concept tehnic complex ce implică importante resurse financiare și umane, capabile să facă față unor modificări multiple. În ultimii zece ani, modificările aduse sistemului de contabilitate au vizat alinierea la standardele europene și îndeplinirea obiectivelor stabilite (în trecut), obținerea unei conformități în ceea ce privește directivele europene în domeniul contabilității (în prezent), și, cel mai probabil, respectarea standardelor contabile internaționale (în viitor).

Ucraina face parte din fostul bloc comunist, dar la 1 ianuarie 2000 a adoptat Standardele de Reglementare a Contabilității care, conform legii, nu trebuie să contravină Standardelor privind Raportul Financiar Internațional(IFRS). Reglementarea trebuie să fie de calitate pentru a răspunde interesului public, adică trebuie să fie: proporțională, transparentă, să nu fie împotriva competiției, nediscriminatorie, precisă, segmentată în funcție de ținta sa, implementată consecvent și just, supusă unei examinări periodice.

Efectul unei reglementări bine elaborate constă în furnizarea asigurării potrivit căreia natura și calitatea serviciilor contabile răspund atât nevoilor beneficiarilor, cât și nevoilor economiei în general.

Fiscalitatea în Ucraina este una greoaie, un sistem dificil, ce pune în mare dificultate toate afacerile mici datorită birocrăției și majorării taxelor. Contabilitatea este strâns legată de fiscalitate, fiindu-le greu contabililor să mențină întreprinderile pe linia de plutire.

În Ucraina profesioniștii contabili trebuie să se asocieze pentru a satisface mai bine interesul public, organismul rezultat având menirea să asigure unitatea de concepție și de metodă pentru serviciile profesionale pe care le efectuează ca angajați sau în practica liberă. Necesitatea unor organisme profesionale puternice la nivel național rezultă din responsabilitatea pe care o are profesia

contabilă pentru protejarea interesului public, cel puțin din punctul de vedere al celor trei domenii, care constituie comandamentele fundamentale ale oricărui organism profesional: educația, etica, și controlul de calitate. Atât publicul, cât și entitatea beneficiară a serviciilor profesionale trebuie protejate de o eventuală incompetență a profesioniștilor contabili, această protecție este asigurată atunci când organismul profesional stabilește măsuri eficiente în ceea ce privește calitatea serviciilor furnizate de contabil.

În concluzie, Ucraina este unul dintre statele în care trebuie să se mai lucreze pentru a adopta reguli ce asigură buna relație dintre fiscalitate și contabilitate, pentru a contura cu strictețe drepturile și îndatoririle contabililor, pentru a respecta valorile contabile și, nu în ultimul rând, pentru ducerea la bun sfârșit a armonizării contabile.

Rezultate și concluzii.

O primă concluzie a acestui articol ar fi că pentru un contabil modern nu mai sunt suficiente doar cunoștințele academice, ci, pentru a-i fi recunoscute abilitățile, trebuie să fie permanent inițiat în toate modificările standardelor internaționale și naționale de raportare financiară, dar, nu în ultimul rând, să respecte cu strictețe normele de etică profesională.

În opinia noastră, va mai dura până când entitățile vor înțelege că dezvoltarea lor este strâns legată de costul de capital, iar costul capitalului este de neperceput fără încrederea în situațiile financiare elaborate de contabili, aceștia fiind considerați axul central în jurul căruia gravitează toate deciziile managementului unei întreprinderi.

În prezent, profesionistul contabil trebuie să răspundă unor exigențe legate de globalizare, mondializare, internaționalizare a economiilor. Drept urmare se caută utilizarea unui limbaj unic al afacerilor la nivel internațional, în timp ce fiscalitatea rămâne un apanaj al guvernelor, al fiecărei țări, ceea ce marchează o separare între contabilitate și fiscalitate. Domeniul contabil trebuie să se desfășoare conform standardelor profesionale de contabilitate, iar fiscalitatea conform legislației naționale.

Profesia contabilă se distinge față de celelalte profesii, printre altele, prin asumarea responsabilității față de interesul public, față de toate părțile interesate în activitățile desfășurate de întreprindere: acționari, salariați, furnizori, bănci, buget, etc. Chiar dacă profesionistul contabil este plătit de un client determinat care este beneficiarul final al serviciului de elaborare sau auditare a situațiilor financiare, informațiile desprinse din aceste situații financiare sunt utilizate de cei care formează publicul.

Bibliografie

1. Breban L., Etica expertului contabil, Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, nr. 4., 2017, pp. 4-7.
2. Cristea H., Contabilitatea și sistemul financiar, Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor, nr. 3, 2017, pp. 11-12.
3. Cucosel C., Importanța profesiilor de expert contabil și contabil autorizat în România, nr. 2, 2017, pp. 3-5.
4. Darie V., Drehuță E., Gorbanescu C. Manualul expertului contabil și al contabilului autorizat, Editura Agora, 1996, pp 27-31.
5. CECCAR, Cartea expertului contabil și a contabilului autorizat, Editura Everest, 2001, pp 75-77.
6. www.ceccar.ro